

skvoucích zrn úrodu bohatou, jichž hojně skýtají fek našich rýžovišť, a řízu sobolinou měkce podšitou, již kupci z východu přivezli na tržiště“ atd.), ale zřídka a jen jako dekor. Tenor knihy jest zřejmě ryze subjektivní lyrika smyslné touhy, nenávisť, oklamání, smyslného rozdvojení nebo zmatení, které autor drapíruje jen epicky: důkazem toho, že epika přistupuje jen ex post jako fikce stylistická, jest to, že všechny tyto výlevy, nářky, žaloby, hrozby a prosby jsou držány v první osobě a že situace jest úplně všeobecná a ryze statická: není v knize vůbec epické invence a není epické komposice.

Zdá se mně, že tato stylistická frivolnost se autorovi nevyplatila. Do knihy jeho vniklo tím cosi rozkolísaného, kalného a nejistého, co knihu jeho oloupilo i o básnickou individualnost, již mohl autor dostoupiti při čistší metodě komposiční. Kdyby se byl na příklad autor rozhodl podati svou notu prostě melancholie smyslné a nervové jako ryzí lyrism subjektivný — pur et vert — byl by musil vyvinouti více energetiky slovné, více záře a více záru verbálního — a některá místa, tak zvláště v „Půlnoci bohů“, svědčí, že by toho dovedl — a jeho poesie získala by jednotností formální a obsahové a tím stylovosti; kdežto takto epická draperie jej ztlížila a ztlumila lyrický žár a lyrickou evokativnost v cosi, co nejméně není ani typičnost, ani klid, ani styl, nýbrž jen hovorné pohodlí.

Mstivá kantiléna. Čtrnáct dřevorytů Františka Koblihy

Ve sbírce krásných tisků „Červnu“, vydávaných p. St. K. Neumannem v Billovicích nad Sv. u Brna, vyšla jako třetí číslo tato grafická parafráze nejzralejšího díla Hlaváčkova. P. Kobliha, není pochyby, je jemný prolínavý a výtvarník jakési ženské svlačkovité popínivosti a melodické melancholie; tvárné a tvůrčí prameny jeho nejsou nikterak zvláště hluboké a výrazné, ale p. Kobliha vytěžuje je s vkusem a s technickou hotovostí, které oklamou asi mnohého pozorovatele o jejich síle a bohatství. Pan Kobliha jest posud mnohem spíše dekoratér než tvůrce-stylista; k němu schází mu posud tektonický rytmus a komposiční jadrnost, vnitřní živá fluktuace a horký var výtvarného výrazu a podle posávacích ukázek jsou možné a oprávněné pochyby, pokud má vůbec v sobě tento vyšší výtvarný charakter. Posud zmáhá plně jen krajinu jako kontrastovou hru náladovou a figuru lidskou pojímanou jako její dekorativní doprovod; kde má vytvořit architekturu lidské skupiny, sevřený pathetický akord figurální, vězí po hlavu ještě v bezradné nerozpoznání a nehotovosti. Tím nebudtež ovšem podečovány ani dobrá vůle ani výtvarný vkus p. Koblihův, ani lahodná gracie celé publikace, která odráží se velmi příznivě od tolikerých banalít vycházejících z oficiálních nakladatelství českých a zaslouží si již proto pozornosti a podpory obecnstva zaujatého o grafické umění. Cena publikace jest přiměřená: 15 K.

Výpravě knižní

věnovány jsou dvě publikace odborné, typografa K. Dyrnka kniha *Typograf o knihách* (350 stran za 12 K) a knihaře L. Bradáče *Úprava vazeb knižních* (92 strany za 5 K). Pan Dyrnk rozvíjí od let horlivou činnost kladnou i kritickou propagací zdravých a rozumných zásad, platných pro řemeslně typografickou úpravu knižní.

Jeho kniha jest soubor recenzí o všech významnějších publikacích českých, které činí nárok na hodnotu bibliofilskou; asi osmdesát děl českých, které vypravili Benda, Brunner, Kašpar, Kobliha, Konůpek, Kysela, Marek, Preissig, Růžička, Stretti, Zupanský a j., jest zde popisováno, rozebíráno a souzeno velmi pečlivě a většinou správně po stránce řemeslné dokonalosti, účelnosti i stylové logiky a harmoničnosti. Autor zná slavnou dobu počátků knihtiskařských v XV. a XVI. století a ukazuje k nim neustále jako k vzorům, jichž nutno jest následovati; žádná sebezajímavější zvůle, žádné rozmazy a pikantnosti nepřenesou nás přes základní postuláty sazby a tisku, a správného rozvržení a rozložení plošného neodčiní kreslíř nebo rytec sebehodnotnější; krása knihy spočívá, ukazuje správně p. Dyrnk, v harmonii všech složek, papíru, písma, dekoru, v jejich jemném svázání a sepětí, a dobře pochopené řemeslo musí zde být podkladem a základem vyšších a jemnějších činitelů. Bradáčova „Úprava vazeb knižních“ jest pěkným doplňkem publikace předešlé. I ona zdůrazňuje nezbytné východisko každé rozumné bibliofilie: pečlivé, důkladné, svědomité a osvícené řemeslo; jakého nepřítele má *toto* řemeslo v barbarství t. zv. původních vazeb nakladatelských, dovedil pěkně p. autor v kapitole závěrečné, když byl předtím vyčerpal všechny druhy a způsoby vazeb. Obě knihy, vydané vlastním nákladem v omezeném počtu exemplářů, praktikují také, co hlásají svým obsahem; jsou vypravěny s pěknou rozvahou a střídmým, jadrným vkusem. Jen jedna otázka tlačí se přitom na rty pozorovatelů: kdy dostane se nám konečně v takovéto monumentální úpravě velikých básníků a myslitelů? Aischyla nebo Platona, Montaigne nebo Vignyho? Až posud může je číst česky čtoucí člověk jen v chatrných typografických improvisacích „Světové knihovny“. A přece měla by již česká bibliofilie dáti se do služby nejvyšších básnických a filosofických statků lidských; tím dostane se jí teprve pravého posvěcení.

Pan Hanuš Jelínek

vykrucuje se velmi potutelně a velmi málo loyálně (abych užil jeho slova) v posl. Lumíru z mé obžaloby v glossách I. sešitu tohoto listu. Pan Jelínek hřeší na krátkou paměť svého čtenářstva a zapomíná, že stačí otevřít si I. číslo Lumíra, abys si tam přečetl černé na bílém: „Škoda, že *divadlo neodstranilo* z textu řadu rušivých a české ucho urážejících poklesků proti duchu jazyka. Je-li již autor sám tak hříšně lhostejný k svojí mateřštině, *bylo povinností divadla zde zakročiti*.“ Z kontextu jest patrné, že pan Jelínek vybízí divadelní správu k zasahování v text díla i bez vědomí autorova, ano i proti vůli jeho. Dnes pan Jelínek své volání po „energickém zakročení“ křídí — důkaz, že se za ně nestydí. Úkolem mé noticky bylo právě jen vzbuditi tuto kajicnou náladu v p. Jelínkovi.

Giovanni Pascoli

z něhož přináší naše dnešní číslo překlad krásné essaye „Kručinka“, jest největší dnešní lyrik italský. Ve svých sbírkách „Canti di Castelvecchio“, „Poemi conviviali“, „Odi ed Inni“, „Myricae“ podal kladnou, vykvašenou a slunnou poesii, živou nejlepší básnickou tradicí italskou; Pascoli nahlédl místy tak hluboko do italské duše lidové a vystihl tak specifický ráz lidu i krajiny, že těžko vniká do nich

cizinec, kterého dlouho neživil genius loci. Pascoli, rodem Sicil a dnes profesor na universitě boloňské, jest i z největších současných humanistů; jeho latinské ódy jsou vysoko ceněny. „Kružinka“ jest vyňata ze sbírky essayí a úvah „Pensieri e discorsi“.

Padesáté výročí smrti Boženy Němcové

připadá na 21. ledna a bude ho jistě vzpomínáno příležitostnými články literárně historickými, přednáškami a jinými projevy spolkovými. Novina přinesla již v prvním a druhém čísle letošního ročníku literární studii o Němcové, k níž nemám dnes nic, co bych dodal. Řekl-li nedávno Eulenberg v Německu o Kleistovi, že se zmýlil v planetě, narodil-li se na této zemi, můžeme říci bez hyperboly, že Němcová zmýlila se v zemi, narodila-li se v Čechách. Vedle toho muždnictví, které jest, jak krásně řekl Balzac, nerozlučně spojeno již se samým osudem býti velkým spisovatelem, jest v životě Boženy Němcové utrpení, které bylo možné v té míře a v té pokořující formě jen v Čechách a bude vždycky hanbou všech jejích vrstevníků — neboť je-li která vina hromadná, jest to ta zde. Němcová věděla, proč stěžovala si do „vlastenecké roty“, která jí ztrpčovala život, a Hálek věděl, proč v posmrtném feuilletoně pranýřoval „vlastence“, kteří žádali od Němcové, aby vydávala počet z každého groše, podávaného jí almužnou. Nevím, bude-li dnes v Čechách tolik sebepoznání, aby se mluvilo o nesmířeném stínu veliké básničky (tolik ho shledalo v sobě ke své cti nedávno Německo při výročí Kleistově), ale tolik jest jisto, že urážky vrhané kdysi po Němcové budou svištěti v jiné formě a v jiné obměně (z estetického důvodu rozmanitosti) kolem dvou tří nejlepších dnešních literárních hlav českých. Nous sommes les vieux čili: ničeho nezapomněli a ničemu se nepříučili.

Slovanstvo. Obraz jeho minulosti a přítomnosti

S tímto názvem vydalo právě nakladatelství J. Laichtrovo spoluprací odborníků souborné dílo (777 stran za K 12,50), jehož účel jest popularisační. Slovanský přípravný sjezd pražský r. 1908 dal k němu podnět: výsledky odborného badání a vědění o slovanské historii i kultuře mají býti jím vneseny do širokých vrstev vzdělaného čtenářstva. Není pochyby, že, je-li kde třeba popularisačního úsilí, jest to právě ve vědění o Slovanstvu, v němž prameny vědecké jsou tíže dostupny, alespoň u nás, než v naukách jiných. Sborník p. Laichtrovův přináší řadu objemných i obsažných statí; o historickém vývoji Slovanstva a jeho činnosti státotvorné píše Jaroslav Bidlo, o hmotném bytu a statistice slovanské Ant. Boháč, o státním zřízení K. Kadlec, o náboženských a ústavních poměrech Bidlo a Kadlec, o školství Antonín Jiráček, o hudbě Zdeněk Nejedlý, o žurnalistice Jan Hejret, o literaturách Jan Máchal, o výtvarném umění Fr. Tábořský. Přechtil jsem obě poslední stati a třeba bych si přál, aby leccos bylo jinak pojato a vysloveno, nemohu nevidět, že jsou psány nábadně, probouzejí zájem, vedou k hlubšímu studiu a mají pěknou úroveň ideovou. Ale jednoho tu postrádám: uvedení alespoň hlavní literatury odborné, která by orientovala čtenáře, toužícího po hlubším poznání látky.

Kiplingových Knih džunglí

(první i druhé) vydalo nakladatelství Hejldovo & Tučkovo nové vydání, ilustrované Stanislavem Lolkem, s patrnými aspiracemi bibliofilskými. To jest ovšem nedorozumění: obě knihy jsou sice pečlivěji sázeny a tištěny, než bývá u nás pravidlem, ale to nestačí ještě, aby publikace byla dílem uměleckým, právě jako nestačí k tomu, vlepili-li se do knihy reprodukce velmi pochybných ilustrací p. Lolkových; pan Lolek jest právě jako animalista zjev venkoncem problematický. Zmohli jsme se konečně na obstojný a úplný překlad této nejpobulárnější (a často velmi přeceňované) knihy Kiplingovy — proč kazit požitek z ní nesourodým činitelem třetím? Každý vkusný čtenář sáhne proto raději po prostém vydání „Knihy džunglí“, jak je vydalo totéž nakladatelství v souborném vydání Spisů Kiplingových, které dospěly nyní VI. svazku („Prosté povídky z hor“ přeložila Lydie Kolátorová).

Obnovený boj o Rukopisy KZ

objevil se v poslední době jako možnost na obzoru, ovšem jen na obzoru méněcenného dnešního tisku českého, který pokládá za projev nacionalismu koketování s vědeckým reakcionářstvím a povzbuzování vědeckého diletantismu. Jest to planý poplach a levně zapálený ohniček, na němž může si snad přihřáti některá domnělá také autorita na chvíli svou vystydlou popularitu, ale jiných následků celá věc míti nemůže: není vážného vědeckého pracovníka filologického a historického, ani domáckého, ani cizího, jenž by mohl podniknouti otevřeně a čestně, s plným vědomím svého činu a důsledků, k nimž zavazuje, obranu obou padělků; není ho prostě proto, poněvadž nové vědecké badání v jeho odboru nedává mu k tomu naprosto žádných zbraní a poněvadž dnešní vědecký vývoj jeho nauky nezná prostě problému rukopisného, leda jeho stranické schválnosti a zarytosti. Pičově sit venia verbo obrané Rukopisů dostalo se zatím několika klidných a odborných odpovědí, které ukázaly celou její nicotnost. Zaznamenávám je zde těm z čtenářů, kteří touží po poučení v t. zv. otázkce rukopisné. Jest to nejprve pěkný článek prof. Jaroslava Vlčka v VI. sešitě 38. ročníku Listů filologických (str. 481 až 488), který rekapituluje všechny hlavní, starší i novější důkazy podvrženosti a dochází k tomuto závěru: „RKZ nerozlučně jsou svázány s druhým desetiletím věku XIX. jako živá, organická část tehdejší naší produkce básnické a nerozlučně jsou spjaty se jménem Václava Hanky a Josefa Lindy jakožto plody jejich vlastni. V tom smyslu RKZ jsou pravým a nefalšovaným výrazem také snah obrozenských a mají hojně obdobných zjevů v evropských literaturách jiných: dodatečně opravující skutečný vývoj staré naší slovesnosti, zdánlivě mezery jeho vyplňují novými tvůrky uměleckými, aby jimi zkrášlili a oslavili dávnou minulost národa. Cesta nebyla správná, ale je pochopitelná. A v tom smyslu RKZ mají v nové literatuře naší své pevné místo a svůj trvalý význam.“ V témže smyslu promluví v Českém časopise historickém prof. Jar. Goll a Josef Šusta a v I. čísle nového ročníku Časopisu pro moderní filologii prof. Josef Hanuš. Resumé celého sporu, určené širokým vrstvám, přinese populární desíliarchovský spisek od prof. Hanuše, Pekaře, Smetánky a Vlčka: „Jsou-li Rukopisy Královédvorský a Zelenohorský památky pravé či nepravé“, na jehož vydání usnesla se 27. ledna „Jednota českých filologů“.